

## Чому «Крути...» – гарне кіно?

Режисер Олексій Шапарев, звичайно не початківець у повному метрі, але ступінь його професійності зростає від фільму до фільму – а тепер можна вже впевнено сказати, що шаленими темпами. «Крути. 1918» як меседж поколінням Y+Z пролунав гучно, талановито, що надзвичайно важливо – з великою мірою співчуття й розуміння кутових моментів історії країни.

Подолано такі немалі перепони як, до певної міри, схематичність та майже не схована й почасти призабута пафосність заکیلцьованості сюжету навколо сучасного пам'ятника героям Крут (на початку й у фіналі фільму), використання таких архетипних праобразів як птаха-душа, дівчина-мрія, шпін-злодій, брат-суперник та ще безліч пасток, кожна з якої могла поглинути режисерський запал, могла але... не поглинула. Чоловіча, в добрій мірі збалансована войовнича режисерська харизма, професійна чуттєвість, тонкий слух на емоційну складову – виявилися сильнішими.

Збурення й постійне зіткнення різних енергій, до речі, одна з «фішок» фільму – тут стикаються енергії чоловіча й жіноча, юна й зріла, досвідчена й неофітська... Фільм буквально замішаний на цих поглинаннях. Адже ж такі «переграє» багатьох дорослих акторів десятирічна дівчинка у сцені очікування потяга після бою, зосередженістю, внутрішньою зрілістю, розумінням й головне переконливим співчуттям й передчуттям біди.

У фільмах історичних завжди є підстави підловити їхніх творців на життєвій, або історичній приблизності, неточностях. Тема «Крути...» надає таких «можливостей» безліч. Адже у сюжеті «задіяні» і Грушевський, і Петлюра, і Муравйов, і французький генерал Фош... Режисеру і тут вдалося уникнути відвертого історичного «кичу».

Так Петлюра у виконанні Дмитра Ступки постав не тільки людиною переконаною, але й глибоко інтелігентною. Французький генерал Фош, у виконанні Юрія Коваленка – виважено стриманий. І це не зовнішня фарба, якої на вітчизняних екранах – скільки завгодно, це обраний внутрішній темпоритм образу, що наділяє його значущістю й викликає довіру. Цей генерал має право вирішувати долі людей.

Викликає здивування, аж до внутрішнього заперечення, факт НЕзапрошення на роль Грушевського одного з двох потужних акторів, які зіграли у фільмі менш значимі епізодичні ролі – Остапа Ступку, в образі більшовика

Штика та Євгена Ніщука, який з'явився у кількох епізодах в ролі батька одного із загиблих крутян. Обидва мали б повне моральне право, включно з акторським досвідом й напрацьованим професійним авторитетом, зіграти роль Президента УНР. Але залишимо це рішення «на совісті» режисера. Грушевський у фільмі недостатньо харизматичний, хоча й статечний.



Юрій Коваленко в ролі генерала Фоша

Безумовними хедлайнерами фільму стали роботи акторів у ролях Оверкія Гончаренка та Отаманського. Ці, у повному розумінні, «машини для війни», досвідчені бойові офіцери, «як ніж у масло» врізалися у групи студентів-крутян, гримаючи на них, вимагаючи без жодних послаблень виконувати військові правила й тримати дисципліну з вочевидь глибоко схованим болем за цих неосвічених хлопчаків, яких доля кинула у самісіньке пекло, вир громадянської війни, де їхня неорганізованість цілком може коштувати їм життя. Хіба що у помітно-парадоксальному з драматургічної точки зору епізоді перемовин Муравйова з Гончаренком (червоного й УНРівського ватажків), хотілося б насолодитися більш тонкими нюансами акторської гри, коли Гончаренко мав би не одразу зрозуміти з ким розмовляє, а зрозумівши – з більшою, майже вбивчою іронією продовжити розмову.

Образу Муравйова – червоного командира-наркомана й збоченця, у фільмі приділено кілька шалених епізодів, в яких режисер показав, що вміє створю-

вати психоделічні сцени, де позиції камери, її рух у зв'язці із декораційними й світловими рішеннями створювали фантазмагорію хворої уяви героя. Втім, вибір виконавця ролі червоного командира, а її втілив міцний театральний, вже добре відомий актор Віталій Салій, дещо програвав передусім через неповне співпадіння темпоритмів образу й виконавця. У цій ролі безумовно міг би бути «на своєму місці» актор, який за амплуа – не «герой» а «неврастенік» з надмірливим емоційним строем. Салій, безумовно, сугестійний, потужний, виявився дещо уповільнений за характером психо-емоційного апарату. Хоча справжніх «неврастеніків» серед акторського загалу маємо немало.

Головні герої фільму – рідні брати Савицькі – хоч і зустрічалися в кадрі не так часто, але кожен по-своєму були привабливими. Молодий актор Євген Ламах, проявив себе як актор високого драматичного потенціалу й зіграв глибоко емоційні за ступенем трагізму сцени після перегляду зафільмованих звірств червоних на вулицях Харкова й після загибелі крутян набагато яскравіше, ніж розмови з коханою дівчиною Софією. Обдарованість молодого актора оцінили навіть італійці – працівники монтажного цеху стрічки.

Й, нарешті, про адміністративний склад фільму. Вочевидь багатоохопною є робота продюсерів стрічки – Артема Колюбаєва, Андрія Корнієнка, Тараса Босака. Масові сцени на майдані, сцени боїв, в яких задіяні були навіть бійці Нацгвардії, переважна більшість натурних зйомок у складний зимовий період, двадцятигодинні у двадцятиградусний мороз. Окрема тема – залучення важкої техніки на зйомках, на кшталт «багатостраждального» паротягу, який навіть за великі гроші «Укрзалізниця» не знайшла можливість виділити для зйомок (врятували любителі, що подали паротяг зі своєї музейної колекції) ... Близько тисячі акторів масовки й біля двох тисяч одиниць зброї – робота титанічна й викликає повагу.

Ліна Недич